

ANSIOTYÖ JA OMAISHOITO

Tietoa läheistään hoitaville

Pieksämäen Omaishoitajat ry

Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry

Oppaan päivitys:

Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry ja Pieksämäen Omaishoitajat ry/
Lamppu-kumppanuushanke (2012 – 2015)

Mari Nykänen, Kati Oinonen, Taina Turtio ja Annastiina Vesterinen

Grafiikka: Haaja & Arwo Design Oy

Painopaikka: Kirjapaino Pieksäprint Oy, Pieksämäki 2014

Oppaan ensimmäinen painos vuonna 2004, toimitus Malla Heino (Omaishoitajat ja läheiset –liitto ry, Työn ja omaishoidon yhteensovittaminen –projekti)

SISÄLLYS

ANSIOTYÖ JA OMAISHOITO.....	4
OLENKO OMAISHOITAJA?.....	4
OMAISHOITAJAN PROFIIILI.....	6
YHTEISKUNNAN TUKI OMAISHOITAJALLE	6
MISTÄ LÖYTÄÄ TIETOA?.....	7
MITÄ OMAISHOITAJAT TOIVOVAT TYÖNANTAJILTA?	8
KEINOJA ANSIOTYÖN JA OMAISHOIDON YHTEENSOVITTAMISEEN.....	8
TYÖSSÄKÄYVÄN OMAISHOITAJAN VEROTUS.....	12
OMAISHOITAJAN TYÖTTÖMYYSTURVA.....	13
OMAISHOITAJAN VAKUUTUSTURVA	14

ANSIOTYÖ JA OMAISHOITO

Omaishoito koskettaa hyvin todennäköisesti useimpia meistä elämämme jossain vaiheessa. Voimme huomata olevamme yksi niistä monista, jotka huolehtivat sairaan, vammaisen tai ikääntyneen läheisemme arjen sujumisesta. Yhtä hyvin voimme olla itse hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevia. Yleisesti voi sanoa, että omaishoitotilanne kehittyy jonkin perheenjäsenen terveydentilassa tai toimintakyvyssä tapahtuneiden muutosten myötä.

Omaishoitajia ovat mm. vammaisen lapsen vanhemmat, puolisoaan hoitavat henkilöt tai ikääntyviä vanhempiaan hoitavat. Hoitosuhde on voinut kehittyä hitaasti hoidettavan avuntarpeen lisääntymisen seurauksena tai äkillisesti sairaskohtauksen, onnettomuuden tai vammaisen lapsen syntymän myötä.

Suuri osa omaishoitajista käy ansiotyössä. Useille se on taloudellinen välttämättömyys, mutta monille myös tärkeä omaa jaksamista ja itsenäisyyttä tukeva tekijä. Aika ja voimat eivät vain tahdo aina riittää kaikkien asioiden hoitamiseen. Monenlaiset järjestelyt ja tuki ovat tarpeen.

Tämän oppaan tarkoituksena on tarjota työssäkäyville omaishoitajille tiiviissä muodossa tietoa ja ajatuksia siitä, miten nämä kaksi vaativaa elämän osa-aluetta olisi mahdollista yhdistää. Omaishoitajuuden ja ansiotyön ei tarvitse olla toisiaan poissulkevia.

OLENKO OMAISHOITAJA?

Oman tilanteen arvioiminen ei aina ole helppoa. Omaishoitajuuden tunnistaminen on joskus vaikeaa myös ammattilaisille. **Seuraavien kysymysten avulla voit pohtia, oletko omaishoitaja:**

Läheisen tilanne

- Onko läheisesi sairastunut tai vammautunut?
- Onko läheisesi luonne muuttunut?

Arjen sujuminen

- Autatko läheistäsi arjen toiminna?
- Onko vastuunjako perheessä muuttunut?

- Onko työmääräsi kotona lisääntynyt?
- Oletko usein huolissasi läheisestäsi ja elämäntilanteestasi?

Palvelujen ja avun tarve

- Onko asiointi sosiaali- ja terveydenhuollossa ja virastoissa lisääntynyt?
- Pitääkö sinun hankkia tilapäishoitaja läheisellesi, kun et itse ole läsnä?
- Oletko joutunut järjestämään kotiin tilaa apuvälineille ja hoitotarvikkeille?

Oma hyvinvointi

- Onko oma vapaa-aikasi vähentynyt?
- Onko yöunesi määrä vähentynyt?
- Onko oma terveydentilasi heikentynyt?
- Jäävätkö omat toiveesi ja tarpeesi taustalle?
- Onko ystäväpiirisi kaventunut?

Oletko huomannut edellä mainittujen asioiden kuormittavan sinua?

Jos vastasit kyllä moneen kysymykseen, perheessänne saattaa olla alkava tai jo alkanut omaishoitotilanne.

- Mieti, kuinka paljon hoitovastuuta voit ottaa. Mihin voimasi riittävät?
- Mitä tietoa ja minkälaista tukea tarvitset?
- Oletko tietoinen omaishoidon tuesta?
- Ota yhteys terveydenhuollon sosiaalityöntekijöihin, oman kunnan sosiaalitoimeen tai kotihoitoon.

Lähde: Minäkö omaishoitaja? Ensiopas omaishoidosta

Julkaisijat: Lakeuden Omaishoitajat ry, Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry, Joensuu-seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry, Omaishoitajat ja Läheiset -Liitto ry, Suomen omaishoidon verkosto, www.omaishoidonverkosto.fi

Toimituskunta: Anne-Maria Halmesmäki, Leena Herranen, Pia Järnstedt, Soile Kauppi, Miisa Lamminen, Maria Malmi, Anna-Maija Pitkänen ja Maarit Väisänen.

ISBN 978-952-5659-06-1 34 sivua, Kehitys Oy, Pori 2010

OMAISHOITAJAN PROFIILI

- Omaisia tai läheisiä auttavia arvioidaan olevan Suomessa noin 1,2 miljoonaa, pääasiallisia auttajia heistä on noin 300 000.
- Suomalaisista työssäkäyvistä noin 28 % eli yli 700 000 huolehtii ansiotyön ohella apua tarvitsevasta läheisestään.
- Yleisin on omaishoitotilanne, jossa puoliso hoitaa toista.
- Omaishoitaja on useimmiten nainen, mutta miesten osuus (n. 25 %) on kasvamassa.
- Työpäivän aikaiset hoitojärjestelyt ovat omaishoitotilanteissa hyvin monimuotoisia.
- Ansiotyö on useimmille omaishoitajille taloudellinen välttämättömyys.
- Omaishoidon kokemuksista voi olla hyötyä myös ansiotyössä.

Liisa, 37 v

hoitaa kotona 7-vuotiaasta vaikeavammaista tytärtään ja käy samalla kokoaikatyössä. Hän kertoi perhetilanteestaan avoimesti jo työpaikkahaastattelussa ja työjärjestelyistä pystyttiin sopimaan heti alusta alkaen. Järjestely on toiminut hyvin, sillä molemmat osapuolet ovat olleet halukkaita joustamaan vastavuoroisesti ja työpaikan asenneilmapiiri on ollut myönteinen.

YHTEISKUNNAN TUKI OMAISHOITAJALLE

- Omaishoidon tuesta säädetyn lain (937/2005) perusteella myönnettävää omaishoidon tukea saa kunnaltaan noin 40 400 (v. 2014) omaishoitajaa eli vain pieni osa kaikista omaishoitotilanteista on virallisen omaishoidon tuen piirissä.
- Omaishoidon tuki muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Tukipalkkion suuruus määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Kunnat päättävät palkkioluokista ja kriteereistä lain sallimissa rajoissa. Kodin ulkopuolinen ansiotyö ei ole este omaishoidon tuen saamiselle.
- Omaishoitaja ei ole työsuhteessa kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan, vaan

kyseessä on omaishoitajan ja kunnan välinen toimeksiantosuhde, josta solmitaan sopimus.

- Omaishoitaja on kunnallisen eläkelain (549/2003) piirissä.
- Kunnan on otettava sopimuksen tehneelle omaishoitajalle tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukainen vakuutus.

MISTÄ LÖYTÄÄ TIETOA?

Oivallus omasta roolista omaishoitajana syntyy monelle yllättäen, eikä ole välttämättä ollenkaan selvää, mihin kannattaisi ottaa yhteyttä tietoa saadakseen. Tiedon tarve liittyy moniin asioihin, kuten esimerkiksi läheisen sairauden tai vamman laatuun, olemassa oleviin palveluihin tai yhteensovittamisen kysymyksiin. Työssäkäyvä omaishoitaja voi saada tietoa esimerkiksi seuraavilta asiantuntijoilta:

- kunnan sosiaalitoimen omaishoidontuen tai vanhustyön vastuuhenkilöt: omaishoidon tuen hakeminen, ohjaus ja neuvonta, työpäivän aikaiset hoitojärjestelyt
- terveydenhuollon sosiaalityöntekijät: yleistiedot sosiaaliturvan palveluista ja etuuksista
- Omaishoitajat ja läheiset -liitto ry: asiantuntijuus omaishoidon kysymyksissä:
www.omaishoitajat.fi, omaishoidon neuvonta: **020 7806599 (ma-to klo 9-15)**
- liiton paikallisyhdistykset: paikallinen toiminta, edunvalvonta, sijaishoidon palvelut, vertaistuki, työn ja omaishoidon yhteensovittaminen
- paikalliset, kunnalliset tiedotus- ja infopisteet
- potilas- ja omaisjärjestöt: tietoa sairauksista ja vammoista, sopeutumisvalmennus, vertaistuki, edunvalvonta
- Työ- ja elinkeinotoimistot: työn tai työttömyysturvan ja omaishoidon yhteensovittamisen kysymykset, uudelleen- tai lisäkoulutus omaishoitotilanteen päätyttyä, ammatinvalintapsykologin konsultaatio ym. **www.mol.fi**
- Kansaneläkelaitos: mm. peruspäiväraha, vuorottelukorvaus, osittainen hoitoraha: **www.kela.fi**
- Eläketurvakeskus ja Kuntien Eläkevakuutus: **www.etk.fi**, **www.keva.fi**
- ammattiliitot, työttömyyskassat: ansioon suhteutettu päiväraha, vuorottelukorvaus, edunvalvonta
- vero toimistot: **www.vero.fi**
- työpaikan henkilöstöjohto, työterveyshuolto, työsuojeluvaltuutetut: työn ja työajan jouston mahdollisuudet, työkykyä ylläpitävät toimet
- Väestöliitto/Perheystävällinen työpaikka: **www.vaestoliitto.fi/perhe-jatyo**
- Työterveyslaitos: **www.ttl.fi**
- Kansalaisneuvonta: **www.kansalaisneuvonta.fi**

MITÄ OMAISHOITAJAT TOIVOVAT TYÖNANTAJILTA?

- työhön ja työaikoihin joustoja, jotka helpottavat arjen sujumista
- mahdollisuutta poistua työstä kesken työvuoron äkillisissä omaishoidon tilanteissa
- mahdollisuutta hoitaa läheisen hoivaan liittyviä asioita työn aikana
- tietoa omaishoitajille tarkoitetuista palveluista ja tukimuodoista
- kuntouttavaa toimintaa (ei lakisääteistä työky-toimintaa)
- ymmärtävää asennetta, joka ilmenee keskinäisenä luottamuksena ja hyvinä yhteistyö- ja neuvottelusuhteina
- lyhytaikaista tai pitkäaikaista palkatonta vapaata (työlainsäädännön mukainen läheistään hoitavan hoitovapaa)

Ansio työn ja läheisen hoitamisen yhteensovittamisen hankaluuksia

- ajan puute
- jatkuva huoli hoidettavasta
- vaikeus hoitaa asioita kesken työvuoron virka-aikana
- epäsäännöllinen työaika
- unen puute
- läheisen hoidon järjestelyt, esim. vaikeus saada kotihoitoa
- välimatka hoidettavaan (etäomaishoito)

Lamppu-kumppanuushankkeen kysely ansio työssä käyville läheistään hoitaville vuonna 2013.

KEINOJA ANSIOTYÖN JA OMAISHOIDON YHTEENSOVITTAMISEEN

Työpäivän aikaiset hoitojärjestelyt ovat omaishoitotilanteissa välttämättömiä ja käytännössä hyvin monimuotoisia:

- hoidettava läheinen saattaa selviytyä kotona itsenäisesti rajatun ajan
- perhe, sukulaiset, ystävät tai naapurit voivat avustaa
- kotihoito käy avustamassa

- hoidettavalla läheisellä on henkilökohtainen avustaja
- hoidettava läheinen käy koulua tai kerhoa tai osallistuu päivätoimintaan

Ongelmana on usein sijaishoidon järjestäminen äkillisissä, ennakoimattomissa tapauksissa, kuten esim. koulua käyvän vammaisen lapsen sairastuessa. Joillakin työpaikoilla on työsuhde-etuna järjestetty sijaishoitaja kotiin vaihtoehtona vanhemman lakisääteisellemme oikeudelle jäädä kotiin hoitamaan enintään neljäksi päiväksi sairasta alle 10-vuotista lastaan.

Työn merkitys arjen rytmittymisessä on omaishoitajille erityisen suuri. Ei ole samantekevää, miten erilaiset työn aloitus-, lopetus- ja loma-ajat on järjestetty tilanteessa, jossa joutuu tasapainoilemaan ansiotyön ja omaishoidon velvoitteiden keskellä. Vastavuoroisuus ja keskinäinen luottamus ovat työpaikoilla työn organisoimisen avainsanoja.

Työajan joustot ovat keskeisiä työn ja omaishoidon yhteensovittamiseen vaikuttavia tekijöitä. Työaika- ja työ sopimuslainsäädännössä on vaihtoehtoja erimittaisiin työstäpoissaolojaksoihin, jotka soveltuvat käytettäviksi myös omaishoitotilanteissa. Useista järjestelyistä on mahdollista sopia työpaikkatasolla, ja joihinkin järjestelyihin on mahdollista saada myös tukea yhteiskunnalta ansionmenetyksen korvaamiseksi (esim. osittainen hoitovapaa).

Työn organisoimisen tapoja, joita on mahdollista yhdistää omaishoitotilanteisiin:

Liukuva työaika

- Perustuu työaikalakiin (3 luku 13 §).
- Työnantaja ja työntekijä voivat sopia liukuvasta työajasta, jolloin työntekijä voi sovitussa rajoissa määrätä työnsä päivittäisen alkamis- ja päättymisajankohdan. Säännöllistä vuorokautista työaika lyhentää tai pidentää liukuma-aika, joka voi olla enintään kolme tuntia.

Lyhennetty työaika

- Jos työntekijä haluaa sosiaalisista tai terveydellisistä syistä siirtyä tekemään lyhyempää työaika työnantajan on pyrittävä järjestämään niin, että työntekijä voi tehdä osa-aikatyötä (työaikalaki 3 luku 15 §).
- Yhtenä perusteena lain perusteluissa mainitaan sairaan läheisen hoito.

Osa-aikaeläke

- Osa-aikaeläke voidaan myöntää henkilölle, joka siirtyy kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön. Ennen vuotta 1954 syntyneet voivat jäädä osa-aikaeläkkeelle täytettyään 60 vuotta. 1954 ja sen jälkeen syntyneet voivat jäädä osa-aikaeläkkeelle täytettyään 61 vuotta.

- Osa-aikatyön voi järjestää joustavasti, kunhan työntekijä ei ole yhdenjaksoisesti pois työstä yli kuutta viikkoa. Työssä voi olla esimerkiksi osan päivästä, muutamana päivänä viikossa, joka toinen viikko tai joka toinen kuukausi.
- Osa-aikaeläke voi tarjota työpaikkatasolla mahdollisuuden kokeneiden työntekijöiden osaamisen siirtämiseen nuoremmille työntekijöille, samalla kun se edesauttaa ikääntyneempien työntekijöiden jaksamista.
- Perustuu työntekijän eläkelakiin ja työttömyysturvalakiin (6 luku 4 §).

Osittainen hoitovapaa

- Työntekijän oikeudesta osittaiseen hoitovapaaseen säädetään työsopimuslain 4 luvun 4 ja 5 §:ssä.
- Pienen lapsen vanhempi voi lyhentää työaika ja jäädä osittaiselle hoitovapaalle hoitamaan lastaan koulun toisen lukuvuoden loppuun saakka.
- Osittaista hoitovapaata voi käyttää työajan lyhentämiseen enintään 6 tuntiin päivässä tai 30 tuntiin viikossa. Työajan lyhennyksen osalta ei makseta palkkaa.
- Erytisen hoidon ja huollon tarpeessa olevan vammaisen tai pitkäaikaissairaan lapsen vanhempi voi saada osittaista hoitovapaata siihen saakka, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Mikäli lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin voi lasta hoitaa Kelan myöntämällä osittaisella hoitorahalla kolmannen lukuvuoden loppuun saakka. Lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, mikäli perusopetuksen tavoitteita ei voida vamma tai sairauden vuoksi saavuttaa yhdeksässä vuodessa.
- Työntekijän on pitänyt olla saman työnantajan palveluksessa vähintään puoli vuotta viimeisen vuoden aikana.
- Työntekijä voi hakea ansionmenetyksen korvauksena osittaista hoitorahaa Kelalta.

Omaishoitajien hoitovapaa

- Perustuu työsopimuslakiin (4 luku 7a§)
- Poissaolo perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi
- Jos työntekijän poissaolo on tarpeen hänen perheenjäsenensä tai muun hänelle läheisen henkilön erityistä hoitoa varten, työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi jäädä määräajaksi pois työstä. Työnantaja ja työntekijä sopivat vapaan kestosta ja muista järjestelyistä.

Säästövapaa

- Vuosilomalain (4 a §) mukaan työntekijällä on muutoin kuin talviloman osalta oikeus säästää 18 päivää ylittävä osa vuosittaisista lomapäivistään pidettäväksi seuraavalla lomakaudella tai sen jälkeen säästövapaana, jos säästämislle ei ole painavaa estettä.
- Työntekijän on neuvoteltava työnantajan kanssa vuosiloman säästämisestä ja säästettävien lomapäivien määrästä viimeistään silloin kun työnantaja 4§ mukaisesti varaa työntekijälle mahdollisuuden esittää mielipiteensä loman ajankohdasta.
- Säästövapaa on annettava työntekijälle hänen määräämäänsä kalenterivuonna tai -vuosina työnantajan ja työntekijän sopimina ajankohtina. Jos ajankohdasta ei voida sopia, on työntekijän ilmoitettava säästövapaan pitämisestä viimeistään neljä kuukautta ennen sen alkamispäivää.

Tilapäinen poissalo pakottavasta perhesyystä

- Työsopimuslain (4 luku 7 §) perusteella työntekijällä on oikeus tilapäiseen poissaoloon työstä, jos hänen välitön läsnäolonsa on välttämätöntä hänen perhettään kohdanneen, sairaudesta tai onnettomuudesta johtuvan, ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Ennalta arvaamattomuudella tarkoitetaan äkillistä sairautta tai onnettomuutta.
- Poissaolon kestolle ei ole asetettu aikarajaa, mutta se on luonteeltaan tilapäistä.
- Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle poissaolostaan ja sen syystä niin pian kuin mahdollista ja esitettävä pyynnöstä luotettava selvitys (esim. lääkärintodistus tai viranomaisen selvitys) poissaolonsa perusteista.

Työaikapankki

- Työaikapankilla tarkoitetaan työ- ja vapaa-ajan yhteensovitusjärjestelyä, jolla työntekijälle järjestetään oikeus säästää ja pitää vapaata.
- Työaikaa voidaan säästää tiettyjen sovittujen tuntirajojen sisällä ja sisään tehtyä työaikaa voidaan sitten käyttää esimerkiksi vapaapäivinä, lyhyempänä työaikana tai pitempänä vapaana.
- Työntekijöiden vastuullinen työaikojen itsesäätely lisääntyy, joka voi osaltaan lisätä työttyytyväisyyttä.

Vuorotteluvapaa

- Laki vuorotteluvapaasta muuttuu ja astuu voimaan syksyllä 2014
- Jatkossa vuorotteluvapaalle lähtevän työhistoria pitää olla 16 vuotta (kolme vuotta ennen eläkeiän alarajaa). Työntekijä siirtyy vapaalle (100-360 kalenteripäivää, jaksotus kahden vuoden sisällä) samalla kun työnantaja palkkaa työvoimatoimistosta työttömän työnhakijan.

- Työnantajat ovat pitäneet vuorotteluvapaata organisaation kannalta hyvänä työuupumuksen ehkäisykeinona sekä uusien vaikutteiden ja osaamisen tuojana. Vuorotteluvapaata ovat käyttäneet etenkin opetus-, sosiaali-, terveys- ja palvelualoilla työskentelevät naiset.
- Järjestelmä voi myös edesauttaa omaishoitajan työmarkkinoille palaamista (vuorotteluvapaan sijaisuus).

Ylityövapaa

- Työaikalain (23§) mukaan lisä- ja ylityöstä maksettava palkka voidaan sopia vaihdettavaksi vapaa-ajaksi.
- Korvauksena annettava vapaa-aika voidaan myös yhdistää em. säästövapaaseen, mikäli työntekijä ja työnantaja siitä sopivat.

Etätyö

- Etätyöllä tarkoitetaan joustavaa, vapaaehtoisuuteen perustuvaa työn organisointitapaa. Etätyötä tehdään työpaikan ulkopuolella esimerkiksi kotona, vapaa-ajan asunnolla tai liikkuvana työnä matkoilla.
- Etätyöstä voidaan sopia työnantajan ja työntekijän kesken.
- Etätyö tuo joustoa työelämään ja sen avulla voidaan vastata työntekijän henkilökohtaisiin esimerkiksi perheestä johtuviin tarpeisiin.

TYÖSSÄKÄYVÄN OMAISHOITAJAN VEROTUS

- Henkilön saama omaishoidon tuen hoitopalkkio on veronalaista tuloa, josta toimitetaan ennakonpidätys. Omaishoitajan on itse toimitettava verokorttinsa tukea maksavaan kuntaan.
- Työssäkäyvän omaishoitajan kannattaa olla yhteydessä verotoimistoon ja pyytää laskemaan pidätysprosenttinsa. Pidätysprosentin laskemista varten verotoimisto tarvitsee seuraavat tiedot sekä palkan että omaishoidon tukipalkkion osalta: muutosajankohtaan mennessä kuluvana vuonna kertyneet tulot palkka – ja maksukuiteista, perityn veron määrä ja arvio loppuvuoden tuloista ja palkkioista.
- Myös osa-aikaeläkettä saaville valmistetaan palkkaverokortti, jossa olevaa pidätysprosenttia käytetään kaikkiin henkilön saamiin palkkatuloihin.
- Hoidettavan avustamisesta aiheutuneita kustannuksia, kuten matka- ja puhelinkuluja, voi esittää vähennyksinä valtion verotuksessa (harkinnanvarainen veronmaksukyvyn alentumisvähennys).

- Kotitalousvähennyksen saa henkilö, joka maksaa kotonaan tai vapaa-ajan-asunnossaan tehdystä tavanomaisesta kotitalous-, hoiva- tai hoitotyöstä, asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapidosta tai perusparannuksesta palkkaa tai työkorvausta. Vähennyksen enimmäismäärä on 2400 euroa ja omavastuu 100 euroa. Puolisoista 2400 euron vähennyksen voi saada kumpikin erikseen.
- Lisätietoja veroasioista www.vero.fi

OMAISHOITAJAN TYÖTTÖMYYSTURVA

Oikeus työttömyysturvaan ja työttömyysetuuksiin määräytyy työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisesti. Työttömyysturva kuuluu Suomessa asuvalle työikäiselle henkilölle, joka on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon. Työttömyysturvan saanti edellyttää, että hakija on työkykyinen ja työmarkkinoiden käytettävissä.

Omaishoitajan on selvitettävä tilanne TE-toimistolle

Omaishoito ei automaattisesti ole työttömyyspäivärahan myöntämisen este, mutta omaishoitajan täytyy kuitenkin osoittaa olevansa työmarkkinoiden käytettävissä. Jos kyse on ympärivuorokautisesta tai kokopäiväisestä hoidosta, ei kokoaikatyön vastaanottamisen ole yleensä katsottu olevan mahdollista. Omaishoitajan on selvitettävä TE-toimistolle, miten läheisen hoito olisi järjestetty hänen työssäkäyntinsä aikana. Sijaishoitojärjestelyt on syytä kirjata selvästi omaishoidon tukisopimukseen kuuluvaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Työttömyysetuus ei ole este omaishoidontuelle

Mikäli työttömyysetuuden myöntämisen perusteet täyttyvät, omaishoidon tuki ei vaikuta peruspäivärahan tai ansiopäivärahan määrään. Työttömyysetuus ei ole koskaan omaishoidon tuen täysimääräisen maksamisen este.

Lisätietoja työttömyysturvaan liittyvistä kysymyksistä saa TE-toimistoista, ammattiliitoista, työttömyyskassoista ja Kelasta.

Riitta, 45 v

hoitaa MS-tautia sairastavaa miestään Jussia kokoaikaisen ansiotyön ohella, ja saa kunnalta omaishoidon tuen palkkion, fysioterapiaa ja kuljetuspalveluita. Isän hoidossa avustaa myös lukiota käyvä tytär. Riitta irtisanotaan pitkäaikaisesta työpaikastaan tuotannollisten ja taloudellisten syiden vuoksi, ja hän jää työttömäksi. Riitan tavoitteena on työllistyä uudelleen, mutta hän haluaa myös jatkaa miehensä omaishoitajana.

Riitta ilmoittautuu TE-toimistoon ja hakee ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa omalta työttömyyskassaltaan. Hän haluaa varmistaa, ettei hänen omaishoitajuutensa muodosta estettä työttömyyspäivärahan maksamiselle. Lisäksi hän haluaa myös osoittaa valmiutensa olla työmarkkinoiden käytettävissä ja ottaa vastaan hänelle mahdollisesti tarjottavaa työtä.

Niinpä hän antaa TE-toimistolle kirjallisen selvityksen omaishoitotilanteensa sitovuudesta ja siitä, kuinka hoito oli järjestetty hänen edellisen työsuhteensa aikana. Mukana on myös kopio hoito- ja palvelusuunnitelmasta, johon on kirjattu suunnitelma hoidon järjestämisestä omaishoitajan poissaolon (ansiotyön) aikana.

OMAISHOITAJAN VAKUUTUSTURVA

- Omaishoidosta sopimuksen tehnyt kunta on vuodesta 2002 lähtien ollut velvollinen ottamaan hoitajalle tapaturmavakuutuslaissa tarkoitetun vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen.
- Vakuutusturva käsittää kaikki omaishoitotilanteessa sattuneet tapaturmat. Tapaturman sattuessa tulee heti pyytää lääkärintodistus ja ilmoittaa asiasta kuntaan, joka toimittaa vahinkoilmoituksen omaishoitajalle.
- Tapaturmasta on laadittava tarkka kuvaus, josta ilmenee, että se on tapahtunut omaishoitotehtävissä toimiessa tai siihen liittyvällä matkalla.
- Virallisen omaishoidon tuen ulkopuolella läheistään hoitavien on huolehdittava itse vastuu- ja tapaturmavakuutuksista.

OPPAAN TOIMITTAJAT:

MIKKELIN SEUDUN OMAISHOITAJAT JA LÄHEISET RY JA PIEKSÄMÄEN OMAISHOITAJAT RY

Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry ja Pieksämäen Omaishoitajat ry ovat erilaisissa elämäntilanteissa olevien omaistaan tai läheistään hoitavien henkilöiden tuki- ja etujärjestöjä. Yhdistysten tehtävinä ovat mm. edunvalvonta, tiedotus, ohjaus ja neuvonta, vertaistoiminta sekä virkistystoiminta.

LAMPPU-KUMPPANUUSHANKE

Työn ja omaishoidon tasapainottamishanke Etelä-Savon alueella 2012-2015

Lamppu-kumppanuushanke on RAY-rahoitteinen 4 vuotinen ansiotyön ja omaishoidon yhteensovittamishanke. Hankkeen tavoitteena on edistää työikäisten omaishoitajien mahdollisuuksia yhdistää ansiotyö ja omaishoito. Tämä opas on tuotettu osana kumppanuushanketta.

OMAISHOITAJAT JA LÄHEISET -LIITTO RY

Liitto on omaishoitajien ja heidän hoidettaviensa valtakunnallinen edunvalvonta- ja tukijärjestö. Liitto toimii asiantuntijana omaistaan hoitavien yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi sekä tukee erilaisin tavoin omaishoitotilanteessa eläviä henkilöitä. Liiton jäseninä on sekä paikallisyhdistyksiä että kannattajajäsenyhteisöjä. Liiton paikallisyhdistysten jäseniksi hyväksytään omaishoitajat, muut läheiset sekä omaishoitajien asemasta kiinnostuneet kansalaiset ja ammattihenkilöt sekä paikallisyhdistysten kannattajajäsenyhteisöt.

Liiton tehtäviä ovat

- valtakunnallinen vaikuttaminen ja edunvalvonta
- omaishoidon asiantuntijana toimiminen
- kehittämis- ja tiedotustoiminta
- koulutustoiminta ja materiaalityönto
- alueellisen ja paikallisen toiminnan tukeminen ja ohjaus
- kansainvälinen toiminta
- ohjaus ja neuvonta
- lomatoiminta ja kuntoutus

Tämän oppaan tarkoituksena on tarjota tietoa ja ratkaisuja työssäkäyvien omaishoitajien arjessaan kohtaamiin haasteisiin.

Suuri osa omaishoitajista käy ansiotyössä. Monelle työssäkäynti on taloudellisesti välttämätöntä. Sen koetaan myös tukevan omaa jaksamista ja itsenäisyyttä. Useat tuntevat kuitenkin riittämättömyyttä sekä työssä että kotona, sillä ratkaistavana on monia käytännön ongelmia.

Lisätietoa:

Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry
www.mikkelinseudunomaishoitajat.fi

Pieksämäen Omaishoitajat ry
www.pieksamaenomaishoitajat.fi

Omaishoitajat ja läheiset -liitto ry
www.omaishoitajat.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö
www.stm.fi

Työterveyslaitos
www.ttl.fi

Väestöliitto
www.vaestoliitto.fi/perhe-ja-tyo

Employers for carers
www.employersforcarers.org

Arbetsgivare för anhöriga
www.anhoriga.se

Löydät meidät myös Facebookista:
www.facebook.com/lamppuhanke
www.facebook.com/ansiotyojaomaishoito

Ansiotyön ja omaishoitajuuden yhteensovittamisesta kertova video YouTubessa: www.bit.ly/1qqgVtG

